

İZLEM. 20

Merhaba,

20. sayımızla yeniden karşınızdayız.

İlk haberimiz, 12 Eylül referandumuyla üye ve daire sayısı artırılarak yapısı değiştirilen Danıştay, uzun yıllardır büyük eleştirilere yol açan “ehliyet” konusundaki kritik kararıyla ilgili. Söz konusu kararla, Danıştay’ın uzun yıllardır uyguladığı “Konu laiklikse, sendikalar ve diğer taraflar dava açabilir” içtihadı da ortadan kalktı.

İkinci haberimiz ise; şike soruşturmasının hedefindeki Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım’ın sağlık sorunlarına rağmen sorgulanma ısrarıyla ilgili. Savcılığın gözaltı kararını

yakalama kararına çevirmesiyle, sağlık sorunlarıyla boğuşmasına rağmen olağan en yüksek süre olan 4 günün iki katı gözaltında kalan Yıldırım’ın avukatları, yaşananları “işkence” olarak niteledi. Olayın ayrıntılarını haberimizde okuyabilirsiniz.

Bir başka haberimiz Anayasa Mahkemesi’nin, bakaya suçlarında zamanaşımı süresinin, askerlik muafiyetinin bittiği 41 yaşından itibaren başlayacağı kuralını iptal etmesi hakkında. Artık bakaya suçlarında, zamanaşımı süresi diğer suçlarda olduğu gibi eyleme başladığı tarihten itibaren başlayacak.

Yürütme Bölümümüzde yer alan bir haberimizde ise 2 Temmuz 1993’de Sivas Madımak Otelinde meydana gelen 33

sanatçı ve aydın, 2 otel görevlisi ve 2 göstericinin yaşamını yitirdiği katliamdan 18 yıl sonra, müze yapılmayarak Bilim ve Kültür Merkezi'ne çevrilen Madımak Oteli'nin "anı köşesindeki" anıtta, saldırgan grupta yer alan ve olaylarda ölen 2 göstericinin isminin de yazılmasına ilişkin tepkilere yer veriliyor.

Mehmet Haberal, Mustafa Balbay ve KCK sanıklarının milletvekili seçilmelerine rağmen tahliye edilmemeleriyle gündeme gelen CHP'nin, bütünüyle kaldırılması için yasa teklifi verdiği özel yetkili mahkemelere yenileri eklendi. HSYK, İstanbul'a açılacak olası yeni davalara bakması için özel yetkili 15, 16 ve 17. ağır ceza mahkemelerinin kurulmasını

kararlaştırdı. Mahkemelere bir bölümü Haberal'ın tahliye talebini reddettikleri için haklarında tazminat davası açılmasıyla gündeme gelen hakimlerin de arasında bulunduğu İstanbul'daki özel yetkili mahkemelerde görevli hakimler atandı. Konuyla ilgili ayrıntılar yine Yürütme bölümümüzde.

Bu sayıda da yine AİHM'de verilen Türkiye ile ilgili kararlara yer verdik.

Keyifli okumalar!

“Konu Laiklik Olsa Bile” Dava Açılmayacak

İZLEM

12 Eylül referandumuyla üye ve daire sayısı artırılarak yapısı değiştirilen Danıştay, uzun yıllardır büyük eleştirilere yol açan “ehliyet” konusunda kritik bir karara imza atarak, türban ve benzeri konulardaki idari davalarda sendikaların taraf olamayacağına hükmetti. Danıştay’ın en üst karar organı olan Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 2010 ALES sonbahar dönemi kılavuzundaki, türbanla sınava girilmesine olanak sağlayan düzenlemelerin yürütmesinin durdurulmasına hükmeden Danıştay 10. Daire’nin kararına YÖK’ün yaptığı itirazı kabul etti. Oyçokluğuyla alınan kararda, kılavuzdaki düzenlemenin iptalini talep eden Eğitim-İş Sendikası’nın dava açma ehliyetinin bulunmadığı belirtildi. Buna göre, Eğitim-İş ve benzeri sendikalar, son olarak üniversite kayıtlarında türbanlı fotoğraf kullanılabileceğini açıklayan ÖSYM’nin bu ve benzeri kararlarına karşı da dava açamayacak. Kararla, Danıştay’ın uzun yıllardır uyguladığı “Konu laiklikse, sendikalar ve diğer taraflar dava açabilir” içtihadı da ortadan kalktı.

Türban vizesine dava

Eğitim ve Bilim İş Görenleri Sendikası (Eğitim-İş) 2010 ALES sonbahar dönemi kılavuzundaki “başvuru merkezinde yapılacak başvurular” alt başlıklı A bendi ile “postayla başvurular” alt başlıklı C bendinin ve “sınava girerken adayın yayında bulundurması gereken belgeler” ana başlığı altında yer alan “bir fotoğraf” başlıklı C bendinin “başı açık ve başı açık olarak sınava girilmemesi halinde sınavın geçersiz sayılacağı” şeklindeki ibarelerin yer almaması nedeniyle eksik düzenleme yapıldığı gerekçesiyle iptali ve yürütmesini durdurması istemiyle Danıştay’da dava açmıştı.

Konu laiklikse

Danıştay’da türban ve katsayı konusundaki davalarda, uzun yıllardır, sendikaların dava açıp açamayacağı tartışması yaşanıyordu. İstikrarlı biçimde sendikaların açtığı davaları kabul eden ve davaların konusu nedeniyle ehliyet yönünden davayı yerinde bulan Danıştay, YÖK’ün üniversitelerde türbana vize veren kararına karşı Tüm Öğretim Elemanları, Gazi ve ODTÜ öğretim elemanları derneklerinin açtığı davayı ve meslek liselerinin katsayı dezavantajını ortadan kaldıran yönetmeliğe karşı İstanbul Barosu’nun açtığı davayı bu şekilde kabul etmişti. Danıştay 8. Daire, Eğitim-İş’in ALES kılavuzuna karşı açtığı davayı da bu şekilde kabul etti. Kararda, Eğitim-İş’in dava açma ehliyeti konusunda, “Yargı denetimi hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur. Kamu yararını ilgilendiren davalarda ne menfaat ihlali ne de hak ihlali koşulları aranmaz. Anayasa Mahkemesi de sadece kişisel hakkı ihlal edilmiş olanların dava açabilmesine olanak sağlayan düzenlemenin hak arama özgürlüğünü kısıtladığını belirtmiştir. Dava açma ehliyeti tartışılırken, idari işlemin niteliği önem taşır. Anayasada yer alan cumhuriyetin nitelikleri ile temel insan haklarını ihlal edip etmediği ve yargı kararlarının uygulanmaması veya geçersiz kılınması gibi hukuk devleti ilkesini zedeleyen bir durum söz konusu olup olmadığına bakılarak menfaat ilgisi olaya özgü değerlendirilebilir. Bu doğrultuda, tüzüğünde, cumhuriyetin bağımsızlığını, laik düzenini

korumak maddesi bulunan sendika laiklik ilkesini zedelediğini düşündüğü idari işlemle ilgili dava açabilir” denildi. Bu yorumla laiklik ve benzeri ilkelere aykırılık konusunda, tüzüğündeki hükümlerle bağlantı kuran tüm sivil toplum kuruluşlarına dava açma imkanı tanındı.

Laikliğe aykırı

Danıştay 8. Daire, bu yorum doğrultusunda esasına geçtiği davada, kılavuzda yapılan değişikliğin laikliğe, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve yargı kararlarına aykır olduğunu belirterek, yürütmeyi durdurma kararı verdi. Kararda, değişiklikle, başvuruda bulunan adayların fiziksel olarak teşhislerinde güçlük oluşacağı ve sınav güvenliği açısından olumsuz sonuçlar doğabileceğine de işaret edildi.

İtiraz kabul edildi

YÖK, bu karara itiraz etti. YÖK, üyeleri adına bile dava açma hakkı tanınmayan sendikaların, menfaatinin ihlal edilmediği bu tür konularda taraf olamayacağını belirtti. YÖK, Danıştay’ın, “ilgisiz bir kurumun açtığı davayı kabul etmesinin hukuksuz olduğunu, bu durumda Danıştay’ın ALES kılavuzuna ilişkin davayı, ehliyet şartı yerine gelmediğinden reddetmesi gerektiği” öne sürüldü.

Bu kez kabul edildi

İtirazı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu görüştü. 12 Eylül referandumuyla yapılan anayasa değişikliği doğrultusunda üye ve daire sayısı artan Danıştay’daki profil değişikliği, itirazın görüşülmesi sırasında etkisini gösterdi. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, itirazı oy çokluğuyla kabul etti. Kurul, dosyanın esasına girmeden yaptığı incelemede, davacı Eğitim-İş’in dava açma ehliyeti bulunmadığına hükmetti. Buna göre, Eğitim-İş ve benzeri sendikalar, son olarak üniversite kayıtlarında türbanlı fotoğraf kullanılabileceğini açıklayan ÖSYM’nin bu ve benzeri kararlarına karşı da dava açamayacak. Kararla, Danıştay’ın uzun yıllardır uyguladığı “Konu laiklikse, sendikalar ve diğer taraflar dava açabilir” içtihadı da ortadan kalktı.

Tutuklama Israrı, Yaşam Hakkının Önüne Geçti

İZLEM

Şike soruşturmasının hedefindeki Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın sağlık sorunlarına rağmen sorgulanma ısrarı yeni bir tartışma başlattı. Savcılığın gözaltı kararını yakalama kararına çevirmesiyle, sağlık sorunlarıyla boğuşmasına rağmen olağan en yüksek süre olan 4 günün iki katı gözaltında kalan Yıldırım'ın avukatları, yaşananları “işkence” olarak niteledi. Yıldırım'ın avukatlarından Prof. Dr. Köksal Bayraktar, “Savcılık, yurtdışına çıkışı yasağı ya da kefalet şartlarıyla serbest kalma kararı verebilecek olmasına rağmen vermedi. Hakimler, tedavisi için inisiyatif kullanılarak 1 hafta, 10 gün tedavi süresi verebilecekken, 24 saat sonra karşısında olmasını istiyor. Felç riski var. Kalıcı bir sorun mu değil mi belli değil. Anjiyo geçirmiş bir insan. Ama maalesef Türkiye’de bütün uygulamalar kişiden kişiye, davadan davaya değişiyor” dedi. Yargı-Sen Başkanı Ömer Faruk Eminağaoğlu da soruşturmada yaşananların özel yetkili mahkemeleri yeniden tartışmaya açtığını belirterek, “Uygulanabi-

lecek yöntemler varken, sorguya zorlamak insan hakkı ihlalidir” diye konuştu. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, anayasa ve Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca çeşitli yöntemlerle gözetim altında tutulması mümkün olmasına rağmen mahkemeye sevk edilen Yıldırım ise tutuklandı. Yargıtay’ın “Mehmet Haberal” kararı ise ya Yargıtay’ın ya da AİHM’nin yaşananlardan dolayı devleti tazminata mahkum edeceğini ortaya koyuyor.

Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 109. maddesinde, tutuklanma yerine şüpheliler için “adli kontrol” sistemi uygulanabileceği düzenleniyor. Ancak 109. maddenin ilk fıkrasında, adli kontrolün sadece 3 yıl ve daha altında bir hapis cezası gerektiren suçlar için uygulanabileceği belirtiliyor. 109. maddenin 4. fıkrasında ise bu süre koşulunun “yurtdışına çıkış yasağı” ve “kefaletle tahliye” gibi yöntemler bakımından geçerli olmadığı kaydediliyor. Buna göre, savcılığın sağlık sorunları nedeniyle, bu yöntemleri uygulayarak Yıldırım’ı serbest bırakma imkanı bulunuyordu. Ancak savcılık, Yıldırım’ın avukatlarının bu yöndeki taleplerini redderek mahkemeye sevk kararı verdi. Mahkeme de Yıldırım’ı tutukladı.

Süre öngörülüyor

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 9. maddesinde ise “Gözaltına alınanlardan herhangi bir nedenle sağlık durumu bozulanlar ile sağlık durumundan şüphe edilenlerden kronik bir rahatsızlığı olanların, istekleri hâlinde varsa kendi hekimi nezaretinde resmî hekim tarafından muayene ve tedavi edilmeleri sağlanır” deniliyor. Tedavi konusunda bir süre sınırı konulmaması, hastaneye her sevk edildiğinde en geç 24 saat sonra hakim önüne çıkartılan Yıldırım’ın daha uzun süreli tedavi altında tutulmasına izin verilebileceğini ortaya koyuyor.

Tazminat mahkumu

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından da onaylanarak içtihat haline gelen, CHP’den vekil seçilmesine rağmen tahliye

edilmeyen Ergenekon sanığı Mehmet Haberal hakkındaki kararda, sağlık durumu ile suç şüphesi karşılaştırması yapıldı. Hukukçuların önemli bir bölümü, Yıldırım için de bu tespitlerin geçerli olduğuna ve devletin yaşananlar nedeniyle tazminata mahkum olabileceğine işaret ediyor.

Önce yaşam hakkı

Kararda, yaşam hakkının öncül olduğuna yönelik şu tespitler yapılıyor:

“İnsan haklarına dayalı, demokratik bir rejimle yönetilen tüm ülkelerin hukuk sistemlerinde, masumiyet karinesi uyulması gereken temel bir hak şeklinde ortaya çıkmış ve evrensel bir ilke olarak benimsenmiştir. Aynı konuya ilişkin ilkeler, AİHS’nde de düzenlenmiş olup; anayasanın 90/4. maddesi uyarınca iç hukuk kuralı niteliğinde bulunmaktadır. Burada önemle belirtilmesi gereken bir husus, AİHS’nin 5. maddesinde; salt suçun niteliği itibariyle (Katalog Suç) kaçma veya delilleri karartma şüphesinin varlığının, kabul edilmemiş bulunmasıdır. AİHM kararlarında; asıl olanın, ceza yargılamasının tutuksuz yapılması olduğu, masumiyet karinesinin göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Davacının sağlık sorunlarının, gözaltına alınması ile başlayan ve tutukluluğu ile devam eden süreçte meydana geldiği; en azından, bu sürecin davacıda mevcut olabilecek rahatsızlıklara olumsuz etkide bulunduğu ve yaşamsal tehlike boyutuna ulaştığı anlaşılmaktadır. şu durumda, ceza yargılaması bakımından koruma tedbirleri ile güdülen amaç ve yaşam hakkı arasında bir çatışma meydana gelmiştir. Bu durumda çatışan yararlar arasında öncelik düşüncesine dayalı bir denge kurulması gerekir. Herhalde, davacının tehdit altında olan yaşam hakkına rağmen; öngörülemeyen bir yargılama sürecinin sonuçlanmasını beklemesi gerektiği kabul edilemez. Çünkü, yaşam hakkı; en kutsal ve birincil haktır. Davacının yaşam hakkının tehlikeye düşürülmesi, elinden alınması halinde; diğer tüm temel hak ve hürriyetlerin hiçbir değer kalmayacaktır. İstisnanın, kural haline dönüştürülmesi; masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmaktadır.”

İnsandan insana değişiyor

Yıldırım'ın avukatlarından Prof. Dr. Köksal Bayraktar, yaşananlar için, "Savcılık, yurtdışına çıkış yasağı ya da kefalet şartlarıyla serbest kalma kararı verebilecek olmasına rağmen vermedi. Hakimler, tedavisi için inisiyatif kullanarak 1 hafta, 10 gün tedavi süresi verebilecekken, 24 saat sonra karşısında olmasını istiyor. Hakimlerin ifadeyi ertelemesi mümkün ama yapılmıyor. İşkenceye dönüşmüş durumda. Cuma günü şekeri olağanüstü fırlayınca, hakim, 'peki ertesi güne erteliyorum' dedi. Sonraki gün akşam 20.00'de başladı ifade ve sabah 4'te çıktı. Felç riski var. Kalıcı bir sorun mu değil mi belli değil. Anjiyo geçirmiş bir insan. Ama maalesef Türkiye'de bütün uygulamalar kişiden kişiye, davadan davaya değişiyor. Sistemi işletmek çok zor" dedi.

Yargı Sen Başkanı Eminağaoğlu da "Yakalama ile ilgili hükümler, 8 günden fazla hürriyeti elinden alınan Yıldırım'ın yasaya aykırı biçimde tutulduğunu gösteriyor. Kural bazında konuşmak gerekirse, yurtdışına çıkış yasağı ve maddi kefaletle süre sınırı olmadan adli kontrol uygulanması hukuksal zorunludur. Aksi halde ortaya çıkan insan hakkı ihlalidir. Gizlilik kurallarına rağmen delillerin kamuoyuna yansıtılarak kişilerin peşin olarak suçlu ilan edilmeleri de adil yargılanma koşullarının oluşmadığını ortaya koymaktadır" diye konuştu.

Askeri Ceza Kanunu'na Zamanaşımı Ayarı

İZLEM

Anayasa Mahkemesi, bakaya suçlarında zamanaşımı süresinin, askerlik muafiyetinin bittiği 41 yaşından itibaren başlayacağı kuralını iptal etti. Buna göre, bakaya suçlarında, zamanaşımı süresi diğer suçlarda olduğu gibi eyleme başladığı tarihten itibaren başlayacak.

Kulu Sulh Ceza Mahkemesi, baktığı bir davada, Askeri Ceza Kanunu'nun "... fiilleri hakkında dava müruru zamanı, bütün askeri mükellefiyetlerin ... bitmesinden itibaren işlemeye başlar" bölümünün, anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Başvuruda, bakaya suçları için diğer suçlardan farklı bir zamanaşımı uygulaması yapılmasının eşitliğe aykırı olduğu öne sürüldü. Davayı esaslan sonuçlandıran Anayasa Mahkemesi de başvuruyu kabul ederek, düzenlemeyi oybirliğiyle iptal etti. Gereçeli kararda, iptal edilen düzenlemeye göre, bakaya, suçlarında

zamanaşımı süresinin askeri mükellefiyetlerin bitmesinden sonra başladığı kaydedildi.

23 yıl ceza tehdidi

Kararda, yasa koyucunun suç ve cezaların belirlenmesinde takdir hakkını kullanırken, adil dengeyi sağlaması gerektiği belirtildi. Bakaya suçunun, askere katılma veya yakalanma ile sona erdiğine dikkat çekilen kararda, “Askeri mükellefiyet 41 yaşına girildiğinde başladığına göre, iptal edilen düzenleme uyarınca bakaya suçunda dava zamanaşımı süresi, ilgilinin 41 yaşına girdiği Ocak ayının birinci gününden itibaren işlemeye başlayacaktır. İtiraz yoluna başvuran mahkeme önündeki kamu davasının 1991 yılında açıldığı dikkate alındığında 23 yıl boyunca sanığın hakkındaki isnatlar için ceza davası tehdidi altında kaldığı görülmektedir”

denildi. Yasa koyucunun, zamanaşımı kurumunu düzenlerken, hukuk devleti ilkesinin bir gereği ve ceza hukukunun temel prensiplerinden olan ölçülülük ilkesiyle bağlı olduğu vurgulanan kararda, bu ilkenin ise “elverişlilik”, “gereklilik” ve “orantılılık” olmak üzere üç alt ilkeden oluştuğu belirtildi. Ölçülülük ilkesiyle devletin, cezalandırmanın sağladığı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlü olduğuna işaret edilen kararda, şöyle denildi:

Askeri disiplinte ilgisi yok

“Askeri disiplinin tesisinde zafiyeti önlemek amacıyla getirilen kural, bakaya suçunun failinin asker kişi olmaması nedeniyle belirtilen amaca ulaşmada elverişli değildir. Ayrıca kesintisiz bir suç olan bakaya suçunda zamanaşımı süresinin, failin askeri hiyerarşi

ve disiplin altına girdiği yakalanması veya dehaletinden değil de onun bütün askeri mükellefiyetlerinin bitmesinden itibaren başlatılması askeri disiplinin sağlanması açısından gerekli bir tedbir olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda failin lehine olan 765 sayılı TCK'da en ağır cezayı gerektiren suçlarda bile zamanaşımı süresinin 20 yıl olması karşısında itiraz konusu kuralın orantılı olmadığını kabul etmek gerekir. İtiraz konusu kural, kişileri işledikleri suçla orantısız ve makul olmayan bir süre içinde davalarının ne şekilde sonuçlanacağı endişesiyle de yaşamak durumunda bırakmaktadır.

İtiraz konusu kural suçun ağırlığını, ona verilen cezanın süresini, cezadan beklenen sosyal faydanın zaman içinde azalacağını dikkate almaması ve failin sivil kişi olmasına ve askeri disiplini bozma durumunda olmamasına rağmen böyle bir gerekçeye dayanması sebepleriyle kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge oluşturamadığından ölçülülük ilkesine aykırılık içermektedir. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural anayasanın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.”

Diğerleri de yolda

Dava sadece bakaya suçundan açıldığı için düzenlemeyi bu yönüyle iptal eden Anayasa Mahkemesi, aynı zamanaşımı kuralının geçerli olduğu, yoklama kaçağı, saklı ve firar suçlarında da dava açılması halinde düzenlemeyi iptal edecek.

“Babalarımızın Adını Oradan İndirin”

İZLEM

2 Temmuz 1993’de Sivas Madımak Oteli’nde meydana gelen 33 sanatçı ve aydın, 2 otel görevlisi ve 2 göstericinin yaşamını yitirdiği katliamdan 18 yıl sonra, müze yapılmayarak Bilim ve Kültür Merkezi’ne çevrilen Madımak Oteli’nin “anı köşesindeki” anıtta, saldırı

grupta yer alan ve olaylarda ölen 2 göstericinin isminin de yazılması büyük tepki çekti.

Madımak Oteli’nin önünde herhangi bir anmaya da izin vermeyeceklerini söyleyen Sivas Valisi Ali Kolat’ın, skandalla ilgili yaptığı “İnsan merkezli bakıp hiçbir ayırım yapmadık” açıklamasına, mağdurlar ve yakınları sert tepki gösterdi.

Engel olamazsınız

Gazetelere bir mektup gönderen, katliamda yaşamını yitiren Şair Metin Altıok’un kızı Zeynep Altıok Akatlı, gelişmelerle ilgili şunları kaydetti:

“Siz sayın devlet yöneticileri nasıl ki 18 yıl önce günler öncesinden planlanan kalkışmanın piyonu olan binlerce kişinin 35 insanı diri diri yakışını 8 saat boyunca eliniz kolunuz bağlı izlediniz, öyleyse bugün orada kayıplarının

yasını tutan birkaç yüz kişinin otelin önünde toplanarak karanfil ve türkülerle acılarını paylaşmalarına ve o meşum günü hatırlatmalarına mani olamazsınız!

Ne ağır bilir misiniz?

Siz ki göstermelik olarak topladığınız sanıkları yargıya taşıdınız, elebaşlarının örgüt liderlerinin peşine düşmediniz, siz ki 'sözde' aranan firari sanıkların T. C. sınırları içinde evlenmesine, askerlik yapmasına, ehliyet almasına olanak sağladınız, siz ki bir insanlık suçunu zaman aşımı ile yüzyüze bırakacak altyapıyı sağladınız, öyleyse bugün bu insanların senede sadece bir gün -o da kendi başlarına geldiği için- toplanmalarını yasaklayamazsınız.

Hiç babanız yandı mı?

Sizin hiç babanız yandı mı? Hiç evladınız öldü mü? Siz kimi o otelden uzak tuttuğunuzun farkında mısınız? Oradan uzak tutamadıklarınızı adaletten uzak tutmayı pekâla biliyorsunuz.

Orada gözü dönmüş bir kalabalık insanları öldürdü. "Olaya insan merkezli baktığımız için hiçbir ayırım yapılmadı" diyemezsiniz. Onları öldürmeye kalkanla öleni bir arada anamazsınız. Madımak binasının yerine talep ettiğimiz utanç müzesini kurmaktan özenle kaçınıp sözde 'bilim ve kültür merkezi' kurmanız kabul edilemezken orada -hele bizlerin izni olmadan- kayıplarımızın isimlerini kullanamazsınız. Saldırganla mağdurun adını birlikte yazmak şüursuzluk ya da aymazlık değildir. Bu bilinçli yapılmış bir tercihtir. Meydan okumadır, gözdağı vermektir, kudret gösterisidir, vicdansızlıktır, hakarettir, saygısızlıktır.

Adını kaldırın, yoksa sökerim

Derhal ama derhal babam Metin Altıok'un adının oradan kaldırılmasını talep ediyorum. 18 yıldır duygusal sebeplerle Sivas'a adım atmadım. Sadece bir utanç müzesi ya da bir insanlık anıtı yapılırsa gideceğimi söyledim. Şimdi

gerekirse oraya gider o plaketi sökerim. Beni buna mecbur etmeyin. Bir zahmet siz kaldırın. Hemen!”

Gazetecilere çağrı

Mektupta, gazetecilere de “Sivas katliamı sanıklarının avukatlarından kaçının milletvekili olduğunun bilançosuna dikkat çekin. Neden mağdur avukatlarının böylesi kariyer patlamaları yapmadıklarını düşündürün. Sadece 2 temmuzdan bir gün önce arayıp duygularımızı sormayın” çağrısı yapıldı. Akatlı, mektubunu, “Son söz : ‘Bağırsam neye yarar, nasılsa duymazlar. Ben bir kömür ocağının onulmaz güçlüğüyüm; İçimde cesetler ve daha ölmemişler var” dizeleriyle bitirdi.

Babamın adını o anıttan çıkartın

Katliamda yaşamını yitiren Şair Behçet Aysan'ın kızı Eren Aysan da şunları söyledi:

“2 katilin adının otele yazılması ve valinin açıklamasını avukatımla görüştüm. Bu kararın iptalini ve babamın adının oradan kaldırılmasını istiyorum. Yoksa dava açacağım. 18 yıldır, bu ülkenin diri diri yaktığımız bir şairini yok sayıyor, sonra da adının yanına katillerin adını yazıyorsunuz. Pir Sultan'ın yanına Hızır Paşa'nın adı yazılır mı? Yazılıyorsa nasıl yazılır. Hayretler içerisindeyim. Zaten Madımak'ın müze olmaması için direndiler. Şimdi tutup o iki katilin adını yazıyorsunuz oraya. O 2 katil, ölmesele, cezaevinde olacaktı. Bu vali hangi ülkenin valisi çok merak ediyorum. 18 yıldır bütün aileler olarak durduğumuz noktada nasıl duruyorsak, bu çabamız bu diren-

cimiz devam edecek. Seçim öncesinde, Aleviler’le bizimle ilgili yapılan birtakım hareketler, sözler unutuldu herhalde. Herkesi kucaklanacağına vaat edilip, sonrasında kimsenin kucaklanmadığı balkon konuşmalarına benziyor bu da.”

Gönlümüzden indiremezler

Katliamdan sonra öldü sanılarak morga konulan ancak yaşadığı anlaşılan, olayda kardeşini kaybeden tiyatrocu Serdar Doğan da şunları söyledi: “Yasaklasalar da oraya gideceğiz ve anmamızı gerçekleştireceğiz. Zaten 18 yıldır orada anma yapılmaması için ellerinden geleni yaptılar. Madımak’ın tabelasını bizim yüreğimizden sökebileceklerini sanıyorlar. Katillerine ne kadar sahip çıktıklarını göstermek için de katilin adını kurbanın yanına yazıyorlar. İnsani düşünüyormuş beyefendi. İnsandan yana düşünüyorsa, insanları yakanlarla, çığıllıklara sessiz kalanların ismini oraya yazmasınlar. Alevi çalıştaylarından sonra Devlet Bakanı Faruk Çelik’in özel kalemi aileleri tek tek arayarak, ciddi-yetsiz biçimde beş yıldızlı otelde bizimle sohbet etmek istedi. Madımak’ta katledilenleri yemekte, tatlı arasında görüşmeyeceğimizi belirtip derneğe davet ettik. Kendisinden Madımak’ın müze yapılmasını istedik. Çalıştayları anlattı. Ama oradakiler Cem Vakfı, Maraş katliamının sanığı Ökkeş Şendiller, bu işin muhatabı değildi ki. Ailelerin düşüncesinin önemli olduğunu ancak son kararın Sivas’la görüştüğümüzden sonra verileceğini söyledi. Yani, ‘Madımak’ın altındaki lokanta kapatılırsa, bütün lokantaları kapatırız’ diyen Esnaf Odası dinlenecek. Biz 33 kişi ile birlikte, patronlarının bizimle bırakıp kaçtığı o iki zavallı otel görevlisi genci de kendimizden kabul ediyoruz ama diğerlerini asla. Diğer 2 kişiyi kabul etmeyeceğimizi Faruk Çelik’in de yüzüne söyledik. Hukuki yollara başvuracağız. Kardeşlerimizi anmaya da Madımak’ın önüne gideceğiz.”

İstanbul'a Üç Özel Yetkili Mahkeme

İZLEM

Mehmet Haberal, Mustafa Balbay ve KCK sanıklarının milletvekili seçilmelerine rağmen tahliye edilmemeleriyle gündeme gelen CHP'nin, bütünüyle kaldırılması için yasa teklifi verdiği özel yetkili mahkemelere yenileri eklendi. HSYK, İstanbul'a açılacak olası yeni davalara bakması için özel yetkili 15, 16 ve 17. ağır ceza mahkemelerinin kurulmasını kararlaştırdı. Mahkemelere bir bölümü Haberal'ın tahliye talebini reddedikleri için haklarında tazminat davası açılmasıyla gündeme gelen hakimlerin de arasında bulunduğu İstanbul'daki özel yetkili mahkemelerde görevli hakimler atandı. HSYK dün yaptığı toplantıda İstanbul'daki Özel Yetkili mahkemelerin iş durumunu ve CHP tarafından kaldırılması istenen bu mahkemelerde görevli hakimlerin yetkilerini değerlendirdi. Kurul açılacak olası yeni davalara bakmak için İstanbul'da 15, 16 ve 17. ağır ceza mahkemelerinin özel yetkili mahkeme

sıfatıyla kurulmasını kararlaştırdı. Kurul daha sonra yeni işlere bakacağını açıkladığı bu mahkemeler için yetkilendirme yaptı.

Tanıdık hakimler atandı

HSYK, İstanbul Adliyesi'nde görevli 227 hakime ilişkin müstemir yetki kararnamesini yayımladı. HSYK, müstemir yetki kararnamesiyle İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi Ali Alçık'ı, İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi Resul Çakır'ı ve İstanbul 17. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi Gökmen Demircan'ı yetkilendirdi. Resul Çakır, Ergenekon davası kapsamında tutuklu bulunan Mehmet Haberal'ın tazminata mahkum ettirdiği 9 hakim arasında yer alıyor. Kararnameyle İstanbul Ağır Ceza Merkezi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Fatih ve Şişli adliyeleri, Beyoğlu Ağır Ceza Merkezi ve bu yere bağlı olarak faaliyet gösteren Sarıyer Adliyesi ile birlikte Bakırköy Ağır Ceza Merkezi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Eyüp Adliyesi İstanbul Adliyesi ile birleştirildi. Şişli, Fatih, Eyüp, Sarıyer ve Beyoğlu adliyelerinin İstanbul Adliyesi ile birleştirme işlemleri tamamlandıktan sonra kapatılmasına, bu adliyelerin yargı çevrelerinin İstanbul Ağır Ceza yargı çevresine alınmasına karar verilen kararnamede, adliyelerin birleştirme işlemlerinin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın belirleyeceği takvim kapsamında en geç 6 Eylül 2011 tarihine kadar yapılmasına hükmedildi. Şişli, Fatih, Eyüp, Sarıyer ve Beyoğlu Cumhuriyet savcılıklarında ve mahkemelerinde bulunan dosyalar herhangi bir karara gerek kalmaksızın bulunduğu safhadan devam edilmek üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na ve HSYK Birinci Dairesi'nce yetkilendirilecek İstanbul mahkemelerine gönderilecek.

Tezkereye Kadar Sigara “Yasak”

İZLEM

Askeri Yargıtay, kışlada sigara yasağının delinmesinin askeri bir suç olarak değerlendirilemeyeceğine karar verdi. Askeri Yargıtay, bu görüş doğrultusunda, sivillere uygulanan sigara yasağı cezalarının askerler için de geçerli sayılmasına hükmetti. Buna göre, cephanelikte sigara

içilmesi 2 yıla kadar hapis öngeren “emre itaatsizlik” suçu kapsamında değil, 75 lira ceza öngören bir “kabahat” suçu sayılacak.

Askeri Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulu, Askerî Yargıtay’ın bazı dairelerinde verilen kararlarda sigara yasağına uymamanın cezası olarak Askeri Ceza Kanunu’nun 1 aydan 2 yıla kadar değişen cezalar öngeren “emre itaatsizlik” suçundan ceza verildiği halde, bazı dairelerin aynı konuda Kabahatler Kanunu uyarınca 75 TL para cezası verilmesine ilişkin kararlar verilmesi üzerine, uygulamada birliği sağlamak üzere toplandı. 35 üyenin katılımıyla yapılan toplantıda, sigara yasağının askeri hizmete ilişkin bir emir olmadığı, kanunlarda gösterilen konuların, hizmete ilişkin emir haline dönüştürülemeyeceği sonucuna ulaşıldı. Kurul, bu nedenle sigara yasağını ihlal eden askere askeri bir suç olan emre itaatsizlik nedeniyle ceza verilemeyeceğine karar verdi. Kurul, bu askerlere, sivillere uygulanan sigara yasağını ihlal cezalarının uygulanması gerektiğine hükmetti. Kurul, bu kararı, 12’ye karşı 23 oyla aldı.

Kurulun, kararına göre, kışla içerisinde kapalı alanlarda sigara içilmesine 75 TL idari para cezası verilecek.

Cephanede içilir mi?

Karara muhalif kalan 12 üye ise askeri alanlarda, sivil yaşamdan farklı ceza hükümlerinin düzenlenebileceğini belirtti. 12 üye, komutanların hazırladığı kaza önleme talimatı ve günlük emirlerin içeriğinde, emniyetin sağlanmasına ve kazaların önlenmesine yönelik düzenlemelerin bulunduğu, özellikle bu emirlerde birlikte içinde yangına sebep olabilecek koğuş, yemekhane, dersane, cephanelik, silahlık, malzemelik (depo), araç, garaj, kapalı otopark, benzinlik gibi yerler sayılmak suretiyle, bu alanlarda sigara içilmesinin yasaklandığı kaydedildi. 12 üye kararlarında şu ifadeleri kullandı: “Koğuş, yemekhane, dersane, hizmet binası, erbaş-er gazinosu, cephanelik, silahlık, malzemelik, askerî araç, garaj, kapalı otopark, benzinlik vb. yerlerde sigara içilmesinin yasaklanmasına yönelik emirlerin, koğuşlarda bulunan yatak, nevresim, battaniye, kıyafet gibi malzemenin niteliği ve çok sayıda asker kişi tarafından topluca kullanılıyor olması, keza silahlık, malzemelik, cephanelik, garaj gibi yerlerde muhafaza edilen malzemenin yanıcı, parlayıcı, patlayıcı niteliği dikkate alındığında, disiplin, güvenlik, yangın ve sabotajdan korunma gibi, Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun’un düzenleniş amacını aşan, can ve mal güvenliğinin sağlanması gibi daha geniş bir alanı düzenlediği, koruduğu hukuki menfaatin de farklı olduğu hususunda kuşku yoktur.”

Açık alanda Askeri Ceza Kanunu

12 üye, kanuna göre, açık alanlarda içtima, eğitim, spor yapılırken, sigara içilmesinin yasak olduğu yönünde verilen emirlere aykırı olarak sigara içilmesi durumunda Askeri Ceza Kanunu’nun uygulanacağı, bu durumun da çelişki yaratacağı uyarısında bulundu.

AIHM: Askerde İntihar Bile Devletin Sorumluluğunda

Karar Adı: Metin c. Türkiye,
Başvuru Tarihi: 11 Temmuz 2005,
Başvuru Numarası: 26773/05,
Karar Tarihi: 5 Temmuz 2011,
Kararı Veren Daire: 2. Daire.,

Mustafa Metin, askerlik yükümlülüğünü yerine getirirken psikolojik rahatsızlıklar geçirdi ve üç kez hastaneye kaldırdı. Her defasında birliğine geri dönen Metin, 15 Temmuz 2004'te birliğinde asılmış halde bulundu. Metin'in anne ve babası, cenazenin konulduğu tabutta Metin'in kanlı elbiselerini buldu ve kimliği belli olmayan bir kişiyle yapılan telefon görüşmesinde, Metin'in aslında intihar etmediğini, birliğinde dövülerek öldürüldüğünü ileri süren bir ihbar aldı (par. 34). Bunun üzerine olayın bir intihar olmadığı ve Metin'in birliğinde dövülerek öldürüldüğü iddiasıyla ilgili askeri birliğe ve savcılığa başvuran aile, bu başvurularından bir sonuç alamayınca dosyayı AIHM'e taşıdı.

Dosyayı inceleyen Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinde öngörülen yaşama hakkını koruma yükümlülüğünün askerlik hizmeti bakımından daha kuvvetli güvencelerle karşılanması gerektiğini hatırlattıktan sonra (par. 62), Metin'in ölümünün intihar sonucunda gerçekleştiği varsayılmış olsa bile, askeri görevlilerin bu tür bir riski öngörmek ve önlemek için üzerine düşen sorumlulukları yerine getirip getirmediğinin incelenmesi gerektiğine dikkat çekti (par. 65). Bu bağlamda Mahkeme, Metin'in ruhsal açıdan sorunları olduğunu, alkol ve uyuşturucu kullandığını belirterek ilgili görevlileri uyarmasına rağmen askerliğe elverişli bulunduğu ve askere alındığına; Metin'in intihar etme riski açık bir şekilde öngörülebilmesine rağmen, ilgili askeri görevlilerin konuyla ilgili gerekli özeni göstermediğine dikkat çekti (par. 67). Psikolojik sorunları nedeniyle üç kez hastaneye gönderilen Metin'in gerektiği gibi tedavi edilmediğinin de altını çizen Mahkeme (par. 68vd.), Metin'in psikolojik sorunlarının askerlik sırasında giderek ağırlaşmasına rağmen ilgili askeri yetkililerin, iyi niyetli davranmış olsalar bile, Metin'in psikolojik rahatsızlıklarının asıl niteliğinin saptanmaması nedeniyle, sadece hafifletici önlemlere başvurabildiklerine ve intihara giden süreci önleyemediklerine dikkat çekti (par. 71, 72). Böylece Mahkeme, askerliğe alınmadan önceki ve sonraki evrelerde Metin'in askerliğe elverişli olup olmadığının tespit edildiği askeri sağlık muayene sistemine ilişkin mevcut düzenlemelerin kusurlu olduğu sonucuna vardı (par. 73). Bu nedenle, olayın bir intihar olduğu kabul edilse bile devletin sorumluluğunun devam ettiğine dikkat çeken Mahkeme, olayda Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine hükmetti (par. 74, 75) ve Türkiye'yi 18,000 Euro tazminata mahkûm etti (par. 83).

Türkiye, Cezaevi Operasyonu Nedeniyle Yine Ağır Bir Tazminata Mahkûm Oldu

Karar Adı: Saçılık ve Diğerleri v. Türkiye,
Başvuru Tarihi: 30 Kasım 2005,
Başvuru Numaraları: 43044/05, 45001/05,
Karar Tarihi: 5 Temmuz 2011, Kararı Veren Daire: 2. Daire.

Veli Saçılık ve 24 kişi, 2000 yılında Burdur Cezaevi'ne düzenlenen bir operasyon sırasında çeşitli yerlerinden yaralandı (Saçılık, operasyon sırasında kolunu kaybetti). Bunun üzerine olayda kötü muamele gördüklerini iddia eden ve ilgililerin cezalandırılmasını talep eden başvuruçuların bu talepleri iç hukukta sonuçsuz kaldı. Başvuruçular, kötü muamele gördükleri ve olayla ilgili iddialarının etkili bir şekilde soruşturulmadığı gerekçesiyle dosyayı AİHM'e taşıdı.

Dosyayı inceleyen Mahkeme, operasyon sırasında bazı başvuruçuların hayatlarını kaybetmelerine yol açabilecek ölçüde yaralandıklarını tespit ettikten sonra (par. 87), bir kimsenin cezaevinde yaralanması halinde olayda Sözleşme'ye aykırılığın olmadığını kanıtlama yükümlülüğünün devlete düştüğünü hatırlattı (par. 88). Dolayısıyla, bir kimsenin polis ya da herhangi bir güvenlik görevlisi tarafından "kötü muamele" gördüğü iddiasının devlet tarafından etkili bir şekilde soruşturulması gerektiğini tekrarlayan Mahkeme (par. 89), dosyada, cezaevine operasyon düzenlenmeden önce cezaevinde bir ayaklanma ya da isyan olduğunu gösteren herhangi bir bulguya rastlanmadığını belirtti ve cezaevinde yaşanan olayların operasyondan sonra başladığına dikkat çekti (par. 94). Hükümetin iddiasının aksine, operasyonun başlamasıyla birlikte kendilerini korumaya çalışan mahkûmların askerlere karşı şiddete başvurduğu yönünde herhangi bir kanıtın ortaya konulmadığının altını çizen Mahkeme, bu durumda, mahkûmların operasyon sırasında yaşananlara ilişkin ifadelerine itibar edilmesi gerektiğine hükmetti (par. 95). Mahkûmların askerlere ateş açtığını iddia eden hükümetin bu iddiasının da gerçeği yansıtmadığına dikkat çeken Mahkeme (par. 96), tüm bu nedenlerle, operasyon sırasında mahkûmların yaralanmasının haklı bir gerekçeyle

temellendirilemediği sonucuna ulaştı (par. 97). Bu tespitin ardından Mahkeme, dava konusu cezaevi operasyonu sırasında yaşanan olayların etkili bir şekilde soruşturulup soruşturulmadığını inceledi ve bu olaylara ilişkin nsoruşturmanın ilgili askerlerin amiri konumundaki kamu görevlileri ve askerler tarafından gerçekleştirildiğine dikkat çekerek, bu tür bir soruşturmanın bağımsız ve tarafsız bir soruşturma olarak nitelendirilemeyeceğini hatırlattı (par. 98). Böylece, yargı organlarının soruşturmanın bu kritik evresinde kanıtlara ulaşma imknının geciktirildiğine dikkat çeken Mahkeme, olayı soruşturan savcının gerek Adalet Bakanlığı gerekse de Jandarma Genel Komutanlığı'yla yazışmalarında kullandığı ifadeler nedeniyle, bağımsız ve tarafsız bir soruşturma gerçekleştirdiğinin kabul edilemeyeceğini vurguladı (par. 100). Mahkeme, Türkiye'deki benzer cezaevi operasyonları bakımından da gözlemlenen bu durumun, bu gibi olayları soruşturan bir savcının yerine getirmesi gereken görev ve işlevlere tamamen aykırı olduğunun altını çizdi (par. 100). Ayrıca Mahkeme, soruşturma devam ederken savcıya bir albay tarafından gönderilen ve soruşturmanın en kısa zamanda sonlandırılmasını talep eden bir mektubun soruşturmanın bütün bağımsızlığına ve tarafsızlığına leke sürdüğüne de dikkat çekti (par. 101). Soruşturma boyunca ilgili mahkûmların sürekli "teröristler" olarak tanımlandığına ve mahkûmların iddialarının hep "kötü niyetli" olarak nitelendirildiğine dikkat çeken Mahkeme, bu durumun da, mahkûmların iddialarının gerektiği gibi soruşturulmadığını gösterdiğini belirtti (par. 104). Böylece, savcının soruşturma sırasında sadece resmi açıklamaları dikkate almakla yetindiğini tespit eden Mahkeme, tüm bu nedenlerle, cezaevi operasyonu sırasında yaşanan olayların etkili bir şekilde soruşturulmadığı sonucuna ulaştı (par. 107, 108) ve Türkiye'yi toplam 480,000 Euro tazminata mahkûm etti.